

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Den 30. maj 2012
Dok.nr.: 393953

**Tale til åbent samråd L145 - spørgsmål B i
Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
onsdag den 30. maj 2012, kl. 19.30**

(Det talte ord gælder)

Samrådsspørgsmål B

Ministrene bedes i forlængelse af ændringsforslag nr. 3, som fremgår af 2. betænkningssudkast over L 145, jf. L 145 - bilag 26, redegøre for, om den proces, som fødevareministeren har lagt op til forud for ikrafttrædelse af randzonenloven, opfylder de basale retssikkerhedsmæssige hensyn som ”at kende sin retsstilling” og ”forudsigelighed i lovgivningen”, når kortgrundlaget ikke er fuldstændigt, herunder om adgangen til kortmateriale for lodsejerne kan betragtes som en forvaltningsakt, og hvordan lodsejernes stilling er, hvis der er tvivl om kortmaterialet rigtighed.

Svar:

Indledning

- Jeg er i forbindelse med behandlingen af forslaget til ændring (L 145) af den allerede vedtagne randzonenlov (L 158) igen kaldt i samråd om den allerede vedtagne

randzonestov. Det er en lov, der blev vedtaget under den tidligere regering. Denne gang er jeg blevet bedt om at redegøre for, om den proces, der er lagt op til forud for ikrafttrædelse af randzonestoven, opfylder de basale retssikkerhedsmæssige hensyn, når – som det anføres i spørgsmålet - kortgrundlaget ikke er fuldstændigt. Jeg skal understrege, at de ændringsforslag, vi behandler i Folketinget i disse dage, handler om offentlighedens adgang til randzonerne og plantning af energipil i randzonerne. Det har ikke noget konkret med randzonerne at gøre. Randzonerne blev fastlagt med L 158, som blev vedtaget af den tidligere regering.

- Nu har justitsministeren taget sig af de mere principielle juridiske forhold, der spørges til. Jeg vil så koncentrere mig om processen frem til lovens ikrafttræden og de retssikkerhedsmæssige hensyn i den forbindelse.
- Udover det tidligere samråd A har Fødevareudvalget også fået en teknisk gennemgang af kortlægningsprocessen. Det blev her bl.a. præciseret, at undersøgelser har vist, at kvaliteten af vandløbskortet er god. Det er faktisk verificeret 94 pct.
- Så alt i alt finder jeg, at der allerede er givet en grundig orientering om spørgsmålet om kortlægning.
- Hertil kommer, at tilvejebringelsen af det kortmateriale, der refereres til, er bestemt af og er en direkte følge af den

randzonestov, der blev vedtaget under den tidligere regering.

- Her vil jeg citere min forgænger i embeddet, tidligere fødevareminister Henrik Høegh for hans besvarelse af spørgsmål 3 til L 158: ”For at kunne fastlægge den endelige bredde er det nødvendigt at have en detaljeret kortlægning med udgangspunkt i kronekanterne langs alle vandløb større end 2,5 meter. Denne kortlægning forventes klar medio 2012. Der er ligeledes behov for at få kortlagt de eksisterende 2 meter bræmmer langs alle højt målsatte og naturlige vandløb, da disse arealer ikke kompenseres og derfor heller ikke indgår i de 50.000 hektar.

Kortlægningen af 2 meter bræmmer forventes klar medio 2012”.

- Men en god implementering af randzonestoven forudsætter og har altid forudsat landmændenes aktive medvirken.
- Der er tale om forhold i landskabet, altså natur, som løbende ændrer sig, og som ikke kan fastlægges én gang for alle på et kort. Det ved den tidligere regering ganske udmærket, da det allerede var en væsentlig præmis ved randzonestovens vedtagelse.
- Lodsejeren har det bedste kendskab til forholdene på sin ejendom, og der stilles også i anden lovgivning krav om, at landmanden overholder afstandskrav. For eksempel i forhold til gravhøje og fortidsminder, hvor der heller ikke

foreligger et fastlagt kortgrundlag, som landmanden kan tage udgangspunkt i.

- Jeg bemærker også omkring 2 meter bræmmerne, og her skal jeg måske sige til Lene Espersen, at 2 meter bræmmerne er dem, der blev vedtaget for 20 år siden. Det vi taler om her er randzonerne. Nu ved jeg ikke, hvad man har spurgt statsministeren om i salen i dag, men det kan være, at det er et spørgsmål om at kalde tingene ved deres rette navn. I hvert fald kan jeg konstatere, at de 2 meter bræmmer, der blev vedtaget for 20 år siden, stadig ikke er tegnet ind på noget kort, og jeg bemærker i den sammenhæng, at den sag gik til Højesteret og gik lodsejerne imod, således 2 meter bræmmerne stadig er gældende.
- Randzonenloven bidrager væsentligt til opfyldelse af Danmarks miljømæssige forpligtelser.
- Svinger dette, skal der findes andre virkemidler, som vil være mere byrdefulde for erhvervet, og hvor det måske ikke giver mening med compensation.
- Derfor vil jeg og mine embedsmænd gøre vores yderste for at understøtte lovens gennemførelse.
- Jeg vil i det følgende give en samlet gennemgang af den proces, som vil være frem til lovens ikrafttræden, og om denne proces opfylder de basale retssikkerhedsmæssige hensyn.

Generelt om randzoner og kortmaterialet

- Det fremgår, som bekendt, af den vedtagne randzonestyrelseslov, at der skal udlægges randzoner omkring alle åbne vandløb og søer større end 100 m² i landzone.
- Det er selve lovbestemmelsen, der bestemmer, hvor der skal være randzoner, nemlig omkring alle åbne vandløb og søer større end 100 m².
- Det er altså ikke NaturErhvervstyrelsen, der udpeger randzonerne, men styrelsen stiller et vejledende vandløbskort til rådighed. Kortet, der er udarbejdet på baggrund af oplysninger fra kommunerne, er som sagt et vejledende kort, hvor vandløbene og søerne kan ses.
- Vejledende kort anvendes også i forbindelse med naturbeskyttelseslovens registrering af ferske enge, heder, moser og overdrev, og vejledende kort er således et velkendt instrument, der har været anvendt i en lang årrække, og som mange lodsejere derfor kender.
- Hvis en lodsejer er i tvivl om et vandløbs status, så er det kommunen, som er vandløbsmyndighed efter vandløbsloven, der skal afgøre, om der er tale om et vandløb efter vandløbsloven.
- Jeg vil nu uddybe processen frem til lovens ikrafttræden. Jeg skal tilføje, at det endnu udestår at tilvejebringe de relevante oplysninger om 2 meter bræmmerne. Det forventes at være i orden til den 1. september. Vi forventer

det faktisk allerede i juli. Skulle det – mod forventning – ikke være muligt at tilvejebringe det nødvendige kortgrundlag tilstrækkeligt tidligt og i passende kvalitet i forhold til lovens ikrafttræden, vil jeg sige, at der vil blive truffet beslutning om, hvordan det så kan ske og i sidste ende om en eventuel udsættelse af loven.

Processen frem til 1. september

- NaturErhvervstyrelsen arbejder lige nu på at fastlægge den endelige bredde af de generelle randzoner. Det sker ved:
 - En estimering af antal hektar, der udgøres af 2 meter bræmmerne, og som ikke skal medregnes ved de ca. 50.000 hektar randzoner, som loven foreskriver.
 - En estimering af det antal hektar, som forventes at udgå, som følge af reduktionen til de 5 pct. efter lovens § 5, og som derfor ikke skal medregnes.
 - En estimering af antal hektar, som forventes at udgå, som følge af dispensationer efter lovens § 6, f.eks. gartnerier, og som derfor heller ikke skal medregnes.
 - Og endelig en identificering og beregning af antal hektar af marsklignende struktur, som heller ikke skal medregnes.
- Det er denne proces, som finder sted frem til primo juli, dvs. medio 2012, som forudsagt af min forgænger i

embeddet. Herefter vil den generelle randzonebredde kunne fastlægges.

- I starten af juli vil NaturErhvervstyrelsen offentliggøre randzonebredden og det såkaldte ”kompensationskort”, som er styrelsens forslag til, hvor der er sammenfald mellem arealer, der er berettiget til enkeltbetaling, og randzonearealer.
- Jeg er klar over, at der er nogle fejl og mangler i det vejledende vandløbskort, og dermed kan der også være fejl i det afledte kompensationskort.
- Det er netop derfor, at NaturErhvervstyrelsen tilbyder, at landmænd kan meddele NaturErhvervstyrelsen, hvis de mener, at der er medtaget kompensationsberettigede randzoner omkring vandløb, hvor der ikke skulle have været randzoner. Landmændene vil kunne indberette korrektioner fra 1. september til 1. oktober 2012, og kompensationskortet vil blive tilrettet på baggrund af disse indberetninger.
- Det er vigtigt at forstå, at det med den teknologi, som er til rådighed i dag, ikke er muligt at kortlægge vandløb alene på baggrund af flyfotos, samt de optegnelser kommunerne ligger inde med.
- Det er derfor nødvendigt med en proces, hvor landmændene er med til at kvalitetssikre kompensationskortet.

Retssikkerhedsmæssige hensyn

- Jeg vil nu redegøre for landmandens juridiske stilling i forhold til kortmaterialet.
- Jeg vil gerne starte med at slå fast med syvtommer søm, at i Danmark skal loven overholdes.
- Som nævnt, fremgår det af den vedtagne randzonenlov, hvor der skal være randzoner. Udlægning af randzoner forudsætter derfor ikke efter randzonenloven, at NaturErhvervstyrelsen træffer en juridisk afgørelse – en forvaltningsakt – om randzonens placering.
- Det er lodsejeren, der skal sikre, at randzonen udlægges efter lovens krav. Jeg vil tilføje, at lodsejeren har det bedste kendskab til forholdene på sin ejendom. Jeg vil tro, at de fleste er klar over, at et vandløb er et vandløb, og en sø er en sø, og hvis den er over 100 kvm, så gælder randzonenloven. Men NaturErhvervstyrelsen vil som sagt støtte lodsejerens vurderinger ved at stille et vejledende kortmateriale til rådighed. Og NaturErhvervstyrelsen vil vejlede om reglerne, så lodsejeren kan overskue lovens krav.
- Da udlægningen af randzonenloven sker direkte i henhold til den vedtagne randzonenlov og med vandløbslovens definitioner, har kortmaterialet ikke karakter af en forvaltningsakt. Hvis der var tale om en forvaltningsakt, ville det i givet fald indebære, at NaturErhvervstyrelsen

skulle træffe en juridisk afgørelse om randzonens placering på hver enkelt ejendom.

- Som tidligere nævnt, er NaturErhvervstyrelsen klar over, at kortmaterialet ikke er komplet. Derfor har NaturErhvervstyrelsen tilrettelagt en proces, der giver lodsejeren mulighed for at kommentere på kortmaterialet, så kompensationen udbetales korrekt. Dette er i overensstemmelse med god forvaltningspraksis. Men lodsejeren er i sidste ende selv ansvarlig for, at randzonen overholdes.
- I øvrigt vil de sædvanlige juridiske regler om partshøring være gældende, når NaturErhvervstyrelsen efterfølgende skal træffe afgørelse om tildeling af kompensation. Disse regler indebærer, at lodsejeren vil få mulighed for at udtale sig, hvis der fremkommer nye faktiske oplysninger i sagen, som har væsentlig betydning, herunder om vandløbs placering.
- Samlet set finder jeg derfor, at den proces, som der er lagt op til omkring randzonekortene, opfylder grundlæggende retssikkerhedsmæssige hensyn. Jeg vil dog gerne understrege, at ansvaret for udlægning af randzoner er lodsejernes, og at de selv står til ansvar for disse beslutninger.
- Som bekendt, vil lodsejerne ikke blive pålagt bødestraf efter randzonenloven det første år efter lovens ikrafttræden. Søger lodsejeren kompensation, vil han dog blive omfattet

af de særlige EU-regler, som kan indebære nedsættelse af støtte og - i værste fald - sanktioner.

Afslutning

- Afslutningsvis vil jeg sige, at i praksis ved landmændene i langt de fleste tilfælde godt, hvor der er vandløb på deres bedrifter, da vandløbene jo ofte er en integreret del af bedriftsmæssige prioriteringer.
- NaturErhvervstyrelsen har, som det fremgår, tilrettelagt en proces omkring kortmaterialet, der opfylder grundlæggende retssikkerhedsmæssige hensyn.
- Som nævnt ved tidligere lejligheder vil jeg gerne videreføre den aftale, som den tidligere fødevareminister og forligspartierne kom til enighed om, nemlig at der i 2014 skal ses på, om der er ny viden, der skal indarbejdes i loven.
- Jeg vil gerne understrege, at hvis vi valgte at udskyde lovens ikrafttræden indtil dette tidspunkt, ville Danmark ikke leve op til forpligtelserne i Vandrammedirektivet. Og det er naturligvis ikke holdbart.
- Det er derfor ikke en reel mulighed at sidde passivt og afvente ny viden.

- Randzonenloven forventes således – som det hele tiden har været meningen – at kunne træde i kraft pr. 1. september 2012.